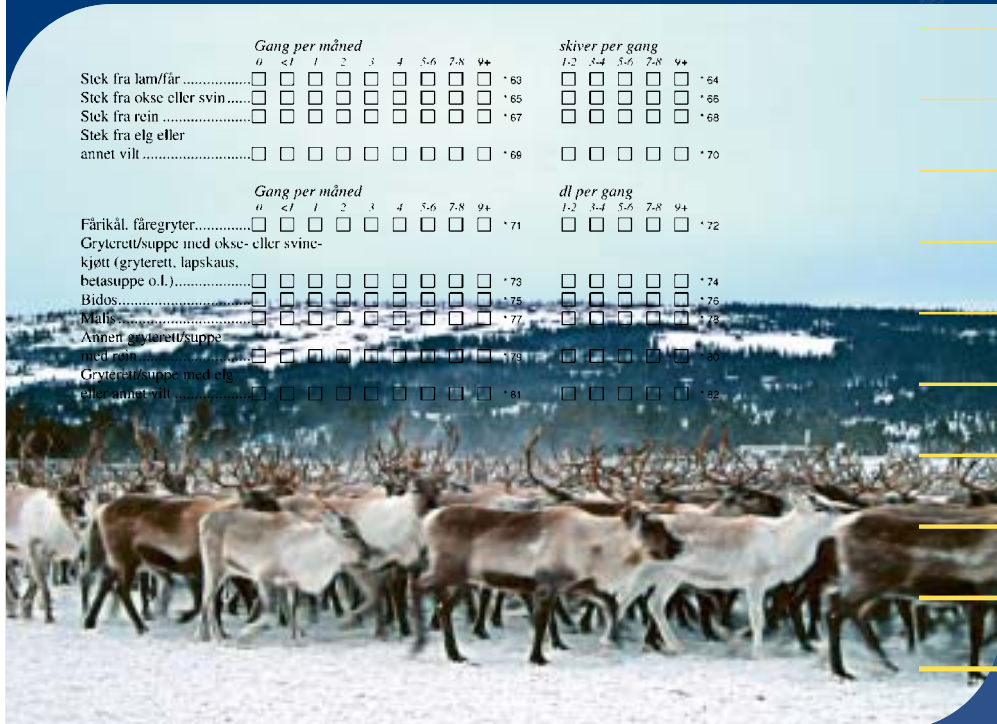

Kostholdsundersøkelser 1999 og 2002

Reindriftsutøvere i Kautokeino

	Gang per måned								*63	skiver per gang				*64
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8		9+	1-2	3-4	5-6	
Stek fra lam/får.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Stek fra okse eller svin.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Stek fra rein.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Stek fra elg eller annet vilt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	

	Gang per måned								*71	dl per gang				*72
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8		9+	1-2	3-4	5-6	
Färikål, färegryter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Gryterett/suppe med okse- eller svinekjøtt (gryterett, lapskaus, betasuppe o.l.).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Bidos.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Måls.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Annert gryterett/suppe med rein.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	
Gryterett/suppe med elg eller annet vilt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐	☐	☐	

Referanse:

Thørring H, Hosseini A, Skuterud L. Kostholdsundersøkelser 1999 og 2002. Reindriftsutøvere i Kautokeino. StrålevernRapport 2004:13. Østerås: Statens strålevern, 2004. Språk: norsk.

Emneord:

Radioaktiv forurensning, Kosthold, Reindriftsutøvere

Resymé:

I forbindelse med målinger av ^{137}Cs i reindriftsutøvere i Kautokeino i 1999 og 2002 ble det foretatt kostholdsundersøkelser. Fem matvaregrupper ble vektlagt. Reinkjøtt utgjorde den klart viktigste matvaregruppen i begge undersøkelser.

Reference:

Thørring H, Hosseini A, Skuterud L. Dietary surveys in 1999 and 2002. Reindeer herders in Kautokeino. StrålevernRapport 2004:13. Østerås: Norwegian Radiation Protection Authority, 2004. Language: Norwegian

Key words:

Radioactive contamination. Diet. Reindeer herders

Abstract:

In connection with whole body measurements of ^{137}Cs in reindeer herders from Kautokeino in 1999 and 2002, dietary surveys were carried out. It was placed emphasis on five groups of foodstuffs. Reindeer meat was the most important foodstuff in both surveys.

Prosjektleder: Håvard Thørring.

Godkjent:

Per Strand, avdelingsdirektør, Avdeling beredskap og miljø.

36 sider.

Utgitt 2004-12-30.

Opplag 200 (04-12).

Form, omslag: Lobo Media AS, Oslo.

Trykk: Lobo Media AS, Oslo

Bestilles fra:

Statens strålevern, Postboks 55, 1332 Østerås.

Telefon 67 16 25 00, telefax 67 14 74 07.

e-post: nrpa@nrpa.no

www.nrpa.no

ISSN 0804-4910

Kostholdsundersøkelser 1999 og 2002

Reindriftsutøvere i Kautokeino

Håvard Thørring

Ali Hosseini

Lavrans Skuterud

Statens strålevern

Norwegian Radiation
Protection Authority
Østerås, 2004

Innhold

1	Innledning	5
2	Utvalg og metoder	6
2.1	Deltakere	6
2.2	Metoder	6
	2.2.1 Spørreskjema	6
	2.2.2 Bearbeiding av husholdsdata	6
	2.2.3 Bearbeiding av individdata	6
	2.2.4 Statistikk	7
3	Resultater	8
3.1	Kostholdsundersøkelse 1999	8
	3.1.1 Husholdningsnivå	8
	3.1.2 Individnivå	8
	3.1.3 Sammenlikning mellom husholdsdata og individdata	9
3.2	Kostholdsundersøkelse 2002	10
	3.2.1 Husholdningsnivå	10
	3.2.2 Individnivå	10
	3.2.3 Sammenlikning mellom husholdsdata og individdata	11
4	Diskusjon	12
4.1	Kostholdsundersøkelser fra 1999 og 2002	12
4.2	Tidligere kostholdsundersøkelser blant reindriftsutøvere i Kautokeino	12
5	Konklusjoner	14
6	Referanser	15
7	Takk til...	16
	Vedlegg	17
	Vedlegg 1 Kostholdsskjema	17
	Vedlegg 2 Behandling av mangelfullt utfylte kostholdsskjemaer	31
	Vedlegg 3 Individdata 1999 og 2002 (matvarefrekvensskjemaer)	32

1 Innledning

Etter Tsjernobyl-ulykka har Statens strålevern gjennomført flere kostholdsundersøkelser blant ulike befolkningsgrupper i Norge. Undersøkelsene er i hovedsak blitt brukt til å identifisere hvilke matvarer som bidrar til inntak av radiocesium og har fungert som supplement til direkte målinger av radioaktiv forurensning i befolkningen.

I Kautokeino ble det foretatt kostholdsundersøkelser i 1989 og 1990. Her ble reindrifstøvere i distriktet intervjuet gjennom utfylling av et spørreskjema, hvor det ble fokusert både på husholdsanskaffelser og individuelt konsum. Hovedvekten i undersøkelsene var på konsum av kjøtt og fisk til middag, og det ble bl.a. brukt bilder av ulike porsjonsstørrelser under intervjuene (Bøe og Sørli 1991).

I 1999 ble det utviklet et nytt og mer omfattende kostholdsskjema. Også her ble det fokusert på både husholdsanskaffelser og individuelt konsum. Kostholdsundersøkelsene i 1999 og 2002, hvor dette skjemaet ble brukt, beskrives mer i detalj i de følgende avsnittene. Tilsvarende undersøkelser blant reindrifstøvere i Midt-Norge er beskrevet i StrålevernRapport 2004:14.

Det er også blitt gjort en studie av diettvaner blant reindrifstøvere i Finnmark, som ikke har sammenheng med inntak av radioaktive stoffer. Denne undersøkelsen ble utført i Kautokeino og Karasjøk i 1963, og konsum ble estimert basert på matvarer, veid og registrert for hver husholdning gjennom en uke (Solvang og Øgrim, 1967).

2 Utvalg og metoder

2.1 Deltakere

I forbindelse med målinger av radioaktiv forurensning i reindriftsutøvere - nærmere beskrevet i StrålevernRapport 2004:12, ble det sendt ut spørreskjema om kosthold til om lag 90 personer i Kautokeino-området. Det ble ikke foretatt noen statistisk utvelgelse av personer til disse kostholdsundersøkelsene og utfyllingen av spørreskjema var frivillig. Følgelig er ikke resultatene *nødvendigvis* representative for reindriftsutøvere i undersøkelsesområdet.

I kostholdsundersøkelsen fra 1999 ble det skilt mellom kjønn, men dette ble ikke gjort i 2002. For at undersøkelsene skal være mest mulig sammenliknbare, er det valgt å ikke legge vekt på forskjeller i inntak mellom kjønn i denne rapporten.

2.2 Metoder

2.2.1 Spørreskjema

Spørreskjemaet består av to deler: Den ene delen gir informasjon på husholdningsnivå, mens den andre omhandler individuelle inntak av matvarer ("individnivå"). Til den individuelle delen ble det brukt et kvantitativt matvarefrekvensskjema, med fokus på lokalproduserte matvarer, som er basert på skjemaer benyttet i andre nasjonale kostholdsundersøkelser - for eksempel NORKOST 1993-1994 (Johansson, 1997); dette for å harmonisere metoder. Spørreskjemaet er vist i Vedlegg 1.

2.2.2 Bearbeiding av husholdsdata

Individuelt inntak av matvarer ble beregnet på grunnlag av den mengden husholdningen som helhet hadde skaffet seg fra egenproduksjon, familie og venner - eller gjennom innkjøp. Mengden ble delt på antallet personer i husholdet og korrigerert for spiselige mengder. På kostholdsskjemaet er det kun spurt om *antallet* voksne og barn i husholdningen; det kan følgelig ikke skilles mellom inntak hos kvinner og menn - eller mellom forskjellige aldersgrupper. Barn er for enkelhets skyld definert som personer yngre enn 16 år og forholdet i inntak mellom voksen og barn ble satt til 2:1¹. Dette er en ganske grov måte å beregne individuelle inntak på, men metoden kan gi gode resultater for matvarer som skaffes i større mengder av gangen til husholdningen. I tilfellene der det ble spurt om slakt og innhøsting fra naturen, bør en regne med at personene i undersøkelsen har kunnet gi relativt nøyaktige tall på hva som er blitt skaffet til husholdningen gjennom året.

2.2.3 Bearbeiding av individdata

I den delen av kostholdsskjemaet som omhandler individuelle inntak ble det spurt om *hvor ofte* en spesifikk matvare spises ("frekvens") og *hvor mye som konsumeres hver gang* ("mengde"). Første fase av databearbeidingen gikk på å regne om frekvens og mengde til henholdsvis "gang per dag" og "gram per gang". Ved beregning av gram per dag ble det benyttet data fra Blaker og Aarsland (1995). I sammensatte retter ble det kun tatt hensyn til mengden kjøtt brukt i retten. Til dette formålet ble det brukt oppskrifter fra Kaspersen (1997) og "Den store minikokeboken".

¹ For å skille mellom barn og ungdom defineres ofte barn som personer under 12 år. På grunn av ulik vekstspurt er det i alderen 12-16 år stor variasjon i energiinntak og behov blant barna. Det kan dermed være en noe grov antakelse at barna spiser halvparten av de voksne, men siden en ikke vet alderen på barna er dette allikevel den mest sannsynlige fordelingen.

Beregnet daglig inntak av alle matvarer inkludert i kostholdsskjemaet er gitt i Vedlegg 3. Videre er det valgt å fokusere på 5 kategorier av næringsmidler, en nærmere beskrivelse av kategoriseringen er gitt i Tabell 1.

Tabell 1 Lokalt produserte matvarer som er vektlagt i denne rapporten

Kategori	Kommentar
Rein	Kjøtt fra rein – ikke blod og innmat
Vilt	Fortrinnsvis elg, men også annet vilt – ikke småvilt som hare og rype etc.
Ferskvannsfisk	Alle typer (abbor, sik, røye, ørret)
Ville bær	Blåbær, molter, tyttebær og krekling – saft er ikke medregnet
Sopp	Skogssopp

Daglig inntak av matvaregrupper ble beregnet ved å summere inntaket av alle matvarer relevant for kategorien. Dette ble gjort for hver person – deretter ble statistiske parametere for hele gruppen beregnet for hver av de 5 kategoriene.

2.2.4 Statistikk

Mann-Whitney U-test ble brukt ved sammenlikning av forskjellige grupper. Testene ble utført ved bruk av statistikkprogrammet SPSS 11.0.

3 Resultater

Flere kostholdsskjemaer var mangelfullt utfylte. For disse skjemaene var det nødvendig å foreta visse antakelser for eventuelt å kunne inkludere dem i undersøkelsene. De viktigste antakelsene er oppsummert i Vedlegg 2.

3.1 Kostholdsundersøkelse 1999

20 reindriftsutøvere leverte utfylt skjema. Ett skjema ble ekskludert fra hele undersøkelsen pga. mangelfull utfylling i både husholdsdelen og individdelen.

3.1.1 Husholdningsnivå

Kostholdsundersøkelsene av reindriftsutøvere viste en klar tendens til at rein til eget forbruk ble slaktet i vinterhalvåret (oktober-mars). Kun én person slaktet i perioden april-juli. På spørsmål om det er forskjell i inntaket av reinkjøtt gjennom året, svarte 9 personer at det var større inntak i vinterhalvåret, mens 5 personer mente det ikke var noen forskjell. Resten av deltakerne hadde ikke svart på spørsmålet.

Estimert individuelt konsum av matvarer, beregnet ut fra årlig anskaffelse til husholdningen, er gitt i Tabell 2. For at resultatene skal være mest mulig sammenliknbare med individdata, ble det valgt å fokusere på de 5 matvarekategoriene definert i Tabell 1.

Tabell 2 Mengde av ulike matvarer tilgjengelig for konsum per voksent individ (g/d)

MATVARE	n* (n**)	MEDIAN	SNITT	ST. AVVIK	SPREDNING (MIN-MAX)
Rein	19 (19)	120	172	96	63-370
Vilt	12 (4)	0	5,5	9,4	0-26
Ferskvannsfisk	13 (11)	4,1	12	22	0-82
Ville bær	19 (16)	24	38	42	0-160
Sopp	-	-	-	-	-

* Antall personer som har svart

** Antall personer som bruker matvaren (konsumenter)

3.1.2 Individnivå

19 personer svarte på den individuelle delen. Inntak av de viktigste matvarene på individnivå er gitt i Tabell 3. Siden utvalget er forholdsvis lite gir medianverdien det beste anslaget for "gjennomsnittlig" konsum, men (det aritmetiske) gjennomsnittet er også tatt med bl.a. for å kunne sammenlikne med tidligere undersøkelser.

Tabell 3 Individuelt inntak av ulike matvarer (g/d)

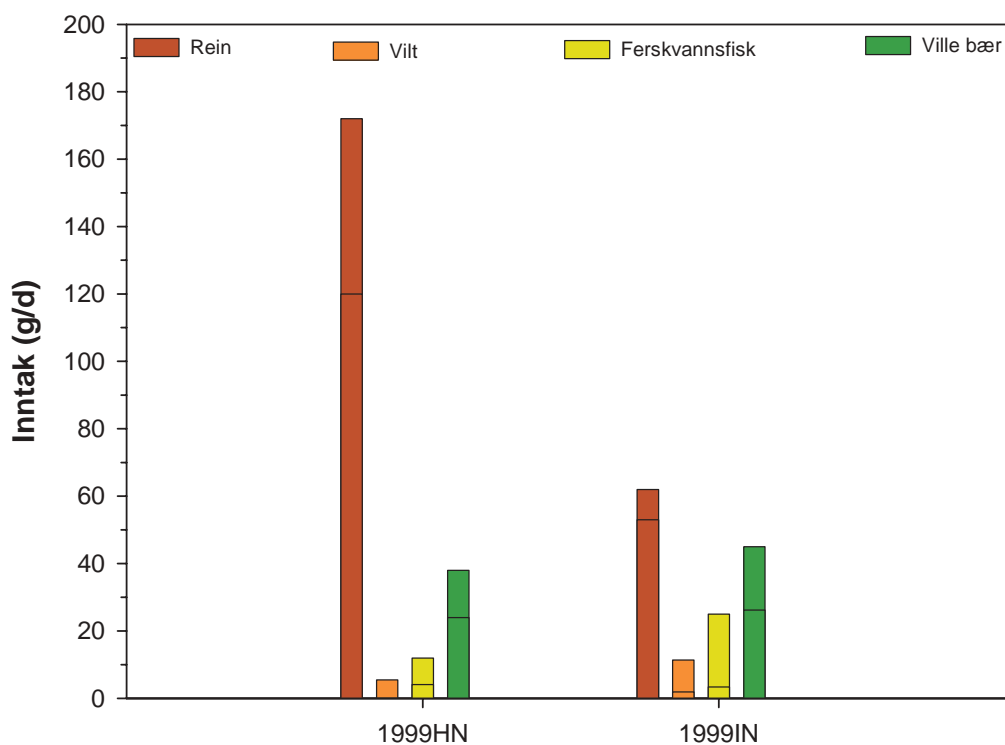
MATVARE	n* (n**)	MEDIAN	SNITT	ST. AVVIK	SPREDNING (MIN-MAX)
Rein	19 (19)	53	62	48	4,8-190
Vilt	19 (12)	1,9	11	17	0-50
Ferskvannsfisk	19 (11)	3,4	25	62	0-280
Ville bær	19 (19)	26	45	49	2,8-180
Sopp	16 (2)	0	0,2	0,4	0-1,9

* Antall personer som har svart

** Antall personer som bruker matvaren

3.1.3 Sammenlikning mellom husholdsdata og individdata

En oppsummering av middelerverdier (gjennomsnitt og median) for de fem viktigste matvarene på husholdningsnivå og individnivå er vist i Figur 1.

Figur 1. Gjennomsnittlig inntak per voksent individ (g/d) på husholdningsnivå (HN) og individnivå (IN). Median er indikert i hver søyle.

Det var signifikant forskjell i inntak av reinskjøtt mellom husholdsnivå og individnivå ($p < 0,01$). Som det framgår av Figur 1, lå husholdningsestimatet 2-3 ganger høyere enn estimatet på individnivå. Det var ikke signifikant forskjell mellom husholdsnivå og individnivå for noen av de andre matvarene vektlagt i denne undersøkelsen.

3.2 Kostholdsundersøkelse 2002

37 personer leverte utfylt skjema. Én person hadde ikke svart på den individuelle delen av skjemaet. I husholdsdelen ble 9 skjemaer ekskludert fordi de var mangelfullt utfylte.

3.2.1 Husholdningsnivå

Som ved kostholdsundersøkelsen i 1999, viste undersøkelsen i 2002 at rein til eget forbruk hovedsakelig ble slaktet i vinterhalvåret (oktober-mars). Kun to personer oppgav at de slaktet i perioden april-juli. På spørsmål om det er forskjell i inntaket av reinkjøtt gjennom året, svarte 13 personer at det ikke var forskjeller, mens 6 personer oppgav at det var større inntak i vinterhalvåret. Resten hadde ikke svart på spørsmålet.

Individuelt konsum av de viktigste matvarene (se Tabell 1) beregnet ut fra husholdning er gitt i Tabell 4.

Tabell 4 Mengde av ulike matvarer tilgjengelig for konsum per voksent individ (g/d)

MATVARE	n* (n**)	MEDIAN	SNITT	ST. AVVIK	SPREDNING (MIN-MAX)
Rein	26 (26)	170	190	120	23-500
Vilt	20 (9)	0	6	11	0-44
Ferskvannsfisk	18 (9)	3,2	9	12	0-38
Ville bær	21 (11)	4,6	25	47	0-210
Sopp	-	-	-	-	-

* Antall personer som har svart

** Antall personer som bruker matvaren

3.2.2 Individnivå

Det var 36 personer som svarte på den individuelle delen av spørreskjemaet. Inntak av de viktigste matvarene er presentert i Tabell 5.

Tabell 5 Inntak av ulike matvarer per voksent individ (g/d)

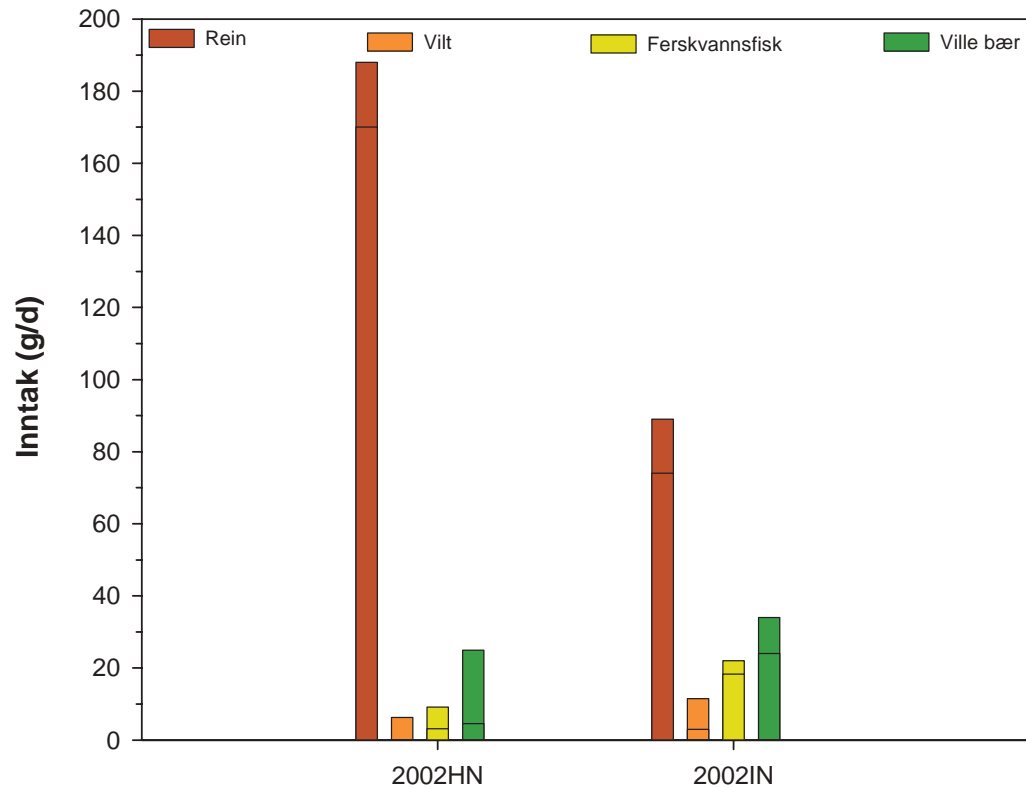
MATVARE	n* (n**)	MEDIAN	SNITT	ST. AVVIK	SPREDNING (MIN-MAX)
Rein	36 (36)	74	89	70	1,1-330
Vilt	35 (24)	3,0	12	26	0-120
Ferskvannsfisk	36 (33)	18	22	23	0-80
Ville bær	36 (36)	24	34	30	1,5-140
Sopp	30 (2)	0	0,2	0,6	0-2,7

* Antall personer som har svart

** Antall personer som bruker matvaren

3.2.3 Sammenlikning mellom husholdsdata og individdata

En oppsummering av middelveier (gjennomsnitt og median) for de fem viktigste matvarene på husholdningsnivå og individnivå er vist i Figur 2.

Figur 2. Gjennomsnittlig inntak per voksent individ (g/d) på husholdningsnivå (HN) og individnivå (IN). Median er indikert i hver søyle.

Det var signifikant forskjell i inntak av reinkjøtt mellom husholdsnivå og individnivå ($p < 0,01$). Generelt var husholdningsestimatet om lag 2 ganger høyere enn tilsvarende på individnivå. For de andre prioriterte matvarene var det ikke signifikant forskjell.

4 Diskusjon

4.1 Kostholdsundersøkelser fra 1999 og 2002

Kostholdsundersøkelsene i 1999 og 2002 baserer seg på utfylling av et kostholdsskjema. Kostholdsskjema er en krevende og omtrentlig metode som baserer seg på at respondentene tar seg god tid, at de har oversikt over eget kosthold, og at de klarer å memorere hva de har spist utenom de mest vanlige rettene. Ulike skjema vil gi ulike resultater, og vi valgte derfor i 1999 og 2002 å tilpasse det skjemaet som ble brukt i NORKOST 1993-1994 (Johansson, 1997), til vårt formål. Samme kostholdsskjema og databearbeidingsmåte ble brukt ved begge undersøkelser, og resultatene er således direkte sammenliknbare. Antallet respondenter var imidlertid lavt – særlig i 1999, noe som begrenser undersøkelsenes anvendbarhet. I begge undersøkelser utgjorde reinkjøtt den viktigste matvaregruppen, og det var ikke signifikante forskjeller i inntak av reinkjøtt mellom undersøkelsen i 1999 og undersøkelsen i 2002, verken på individ- eller husholdningsnivå.

Det er flere mulige årsaker til hvorfor inntaksestimatet basert på individdata, skiller seg såpass mye fra inntak basert på husholdningsdata både i 1999 og 2002:

- ∅ På husholdningsnivå tas det ikke hensyn til at deler av maten som er tilgjengelig for konsum kastes eller gis bort. Det er dermed sannsynlig at individuelt inntak beregnet på husholdningsnivå er overestimert. Antakelsen om at barn spiser halvparten av voksne kan også bidra til overestimering av tilgjengelig mat til voksne i husholdet.
- ∅ På individnivå kan de mange valgmulighetene på matvarefrekvensskjemaet føre til at inntaket av reinkjøtt underestimeres pga. de mange alternativene når det gjelder inntak av annet kjøtt. På den annen side, er det også muligheter for at det brede utvalget av produkter bedre reflekterer det faktiske kjøttinntaket, og på den måten hindrer at inntaket av reinkjøtt overestimeres. I tillegg er det systematiske usikkerheter forbundet med omregning av produktavhengig mengdemål (stk, skiver, bukett, skalk, dl) til gram.

Det totale inntaket av kjøtt blant reindriftsutøvere i Kautokeino på individnivå var, i gjennomsnitt, 130 g/d for 1999-gruppa, og 170 g/d for 2002-gruppa. Disse gjennomsnittsverdiene ligger noe høyere enn landsgjennomsnittet for inntak av kjøtt og kjøttprodukter – 99(±44) g/d for kvinner og 129(±65) g/d for menn (Johansson, 1997). Forskjellene er trolig ikke signifikante.

4.2 Tidligere kostholdsundersøkelser blant reindriftsutøvere i Kautokeino

Som nevnt innledningsvis, er det tidligere blitt foretatt tre kostholdsundersøkelser blant reindriftsutøvere i Kautokeino: To av Statens strålevern (i 1989 og 1990), mens den tredje var en større kostholdsundersøkelse i Kautokeino/Karasjok-området, gjennomført i 1963, hvor reindriftsutøvere utgjorde én av gruppene som ble undersøkt (Solvang og Øgrim, 1967). Inntak av et utvalg av matvarene fra disse tre kostholdsundersøkelsene er summert opp i Tabell 6.

Tabell 6 Gjennomsnittlig inntak av ulike matvarer (g/d) ved tre forskjellige kostholdsundersøkelser blant reindriftsutøvere i Finnmark.

Matvare	Gjennomsnittlig inntak (g/d)					
	1963		1989		1990	
	Kvinner (n=23)	Menn (n=14)	Kvinner (n=26)	Menn (n=19)	Kvinner (n=21)	Menn (n=22)
Rein	200	380	260	430	270	380
Annet kjøtt	6,0	6,8	25	52	25	36
Ferskvannsfisk	-	-	14	14	11	16
Ville bær	-	-	38	36	41	22

Med utgangspunkt i Tabell 6, ser det ut til at inntaket av reinkjøtt blant reindriftsutøvere, var omtrent like stort i 1989/90 som i 1963. Dette er imidlertid ikke i overensstemmelse med informasjon om avtagende konsum av reinkjøtt pga. endringer i livsstil og økt tilgjengelighet av andre matvarer, spesielt i 1960- og tidlig 1970-årene. Økt konsum av "annet kjøtt" i Tabell 6 er trolig et resultat av disse endringene.

En mulig årsak til at det ikke er betydelige forskjeller mellom estimert konsum av reinkjøtt i 1963 og 1989/90, kan være at 1963-studien underestimerer gjennomsnittsinntaket. Solvang og Øgrim (1967) påpekte at det estimerte energiinntaket i deres undersøkelse var lavt, noe som muligens skyldtes en kuldeperiode med mindre utendørsaktivitet enn vanlig i studieperioden (februar-mars 1963). På den andre side, ble det også pekt på at konsum av reinkjøtt trolig var lavere om sommeren enn i studieperioden. Estimaten fra Bøe og Sørli (1991) antas å representere årsmiddelverdier.

Kostholdsundersøkelsene i 1999 og 2002 gav nokså forskjellige resultater fra Solvang og Øgrim (1967) og Bøe og Sørli (1991): I 1963 og 1989/90 besto henholdsvis 98 % og 91 % av det totale kjøttinntaket av reinkjøtt, mens det i 1999 og 2002 utgjorde henholdsvis 46 og 52 % - basert på estimater på individnivå. Det må bemerkes at husholdsestimatene for reinkjøttinntak fra 1999 og 2002 også er en god del lavere enn estimatene fra 1963 og 1989/90 (faktor 1,5-2). Ettersom husholdningsdataene trolig overestimerer inntaket av reinkjøtt (se avsnitt 4.1), er det nærliggende å anta at kostholdet til reindriftsutøvere i Kautokeino, har endret seg de senere år. Det er imidlertid usannsynlig at forandringene de siste 10 år er så store som forskjellen i estimert inntak av reinsdyrkjøtt mellom 1989/90 og 1999/2002 antyder. Følgelig, dersom man ser alle kostholdsundersøkelsene under ett, er det grunn til å tro at undersøkelsene i 1989 og 1990 overestimerer det gjennomsnittlige reinkjøttinntaket.

5 Konklusjoner

Kostholdsundersøkelsene i 1999 og 2002 gav nokså like resultater med tanke på inntak av de 5 viktigste matvaregruppene: Reinkjøtt, vilt, ferskvannsfisk, ville bær og skogsopp. Reinkjøtt utgjorde den klart viktigste matvaregruppen i begge undersøkelser, mens reindriftsutøverne i Kautokeino stort sett ikke spiser sopp.

Det ble observert en klar forskjell mellom individuelt inntak av reinkjøtt basert på matvarefrekvenskjemaet og individuelt inntak estimert ut fra husholdsanskaffelser. Mulige årsaker kan være at inntak på husholdningsnivå er overestimert pga. at noe kjøtt kastes eller gis bort, mens individinntaket er underestimert pga. de mange valgmulighetene respondentene har, når det gjelder andre typer kjøtt på matvarefrekvenskjemaet.

Sammenliknet med tidligere undersøkelser i samme område var inntaket av reinkjøtt i 1999/2002 betydelig lavere. Det ser også ut til at andelen av reinkjøtt i forhold til inntak av annet kjøtt har gått ned fra over 90 % til ca. 50 %. Dette indikerer at reindriftsutøverne i Kautokeino har endret kostholdsvaner de senere år.

Spørreskjemaet som ble brukt i undersøkelsene i 1999 og 2002 er omfattende; spesielt matvarefrekvenskjemaet i den individuelle delen er krevende både med tanke på utfylling og databehandling. Inntaksestimater basert på husholdningens forbruk er vesentlig mindre problematisk i så måte, men har andre svakheter og gir vesentlig mindre informasjon om kostholdet generelt. I framtidige kostholdsundersøkelser vil det derfor være viktig å tenke gjennom valget av tilnæringsmåte slik at undersøkelsene blir mindre krevende for respondentene, samtidig som de gir best mulig data for beregning av inntak av radioaktive stoffer. Dersom vi fokuserer på husholdsdelen, er det derfor viktig å få med flere detaljer bl.a. slaktevekt på dyr og hvordan kjøttet fordeles innad i husholdet.

6 Referanser

Blaker B, Aarsland M. Mål og vekt for matvarer, Landsforeningen for kosthold og helse (LKH), 1995.

Bøe E, Sørli AA. Kostholdsundersøkelse og helkroppsmålinger på reindriftssamer i Kautokeino 1989 og 1990. SIS Rapport 1991:10, Statens institutt for strålehygiene, Østerås, 1991.

Den store minikokeboken, Opplysningskontoret for kjøtt

Johansson L. NORKOST 1993-94: Landsomfattende kostholdsundersøkelse blant menn og kvinner i alderen 16-79 år, Statens ernæringsråd, 1997.

Kaspersen A. Samisk mat og kultur, Landbruksforlaget, 1997 (ISBN 82-529-2229-5).

Solvang A, Øgrim, ME. Kostholdsundersøkelser i Kautokeino og Karasjok. Forskningsresultater fra Landsforeningen for Kosthold og Helse. Melding nr. 11. 1967.

StrålevernRapport 2004:14. Thørring H, Hosseini A, Skuterud L. Kostholdsundersøkelser 1999 og 2002. Reindrifutøvere i Midt-Norge. StrålevernRapport 2004:14, Statens strålevern, Østerås, 2004.

StrålevernRapport 2004:12. Thørring H, Hosseini A, Skuterud L, Bergan TD. Radioaktiv forurensning i befolkningsgrupper i 1999 og 2002. StrålevernRapport 2004:12, Statens strålevern, Østerås, 2004.

7 Takk til

Vi ønsker å rette en spesiell takk til alle dere som har stilt opp på kostholdsundersøkelsene og besvart våre mange spørsmål. Vi vil også takke personale ved kulturhuset i Kautokeino for hjelp i forbindelse med gjennomføring, samt Nina Øverby og Hanne Mehli for bearbeidelse av resultatene fra kostholdsundersøkelsen i 1999.

Undersøkelsene har delvis vært finansiert gjennom Landbruksdepartementet/Statens næringsmiddeltilsyn (nå Mattilsynet).

Vedlegg

Vedlegg 1 Kostholdsskjema

+

+

KOSTHOLDSUNDERSØKELSE

Statens strålevern har siden 1965 gjennomført målinger av radioaktivt cesium i reindriftsutøvere i Kautokeino. Etter Tsjernobylulykken i 1986 ble målinger utvidet til å omfatte også reindriftsutøvere i Midt-Norge, og befolkningen i de deler av Oppland som er blant de mest forurensede etter Tsjernobylulykken. Sammen med disse målingene er det også blitt gjennomført enkle kostholdsundersøkelser. Denne informasjonen blir brukt i overvåkingen av stråledoser til befolkningen via radioaktivitet i mat som Statens strålevern arbeider med på oppdrag fra Statens Næringsmiddeltilsyn. Statens strålevern deltar også i et større europeisk forsknings prosjekt som skal kartlegge områder som vil være sårbare for radioaktiv forurensning. Hvor sårbart et område er avhenger bl.a. av hvor lett radioaktivitet overføres fra jord til vegetasjon og av hvordan jord og naturressurser benyttes. Noe av det viktigste i denne sammenheng er informasjon om kosthold og inntak av lokalt produserte matvarer. I forbindelse med dette håper vi at du vil bruke litt tid på å fylle ut dette skjemaet. Det vil gi oss verdifull informasjon i arbeidet med å kartlegge områder i Norge som er sårbare for radioaktiv forurensning.

Dette skjemaet er delt i to deler. Den første delen handler om ditt kosthold, hvor ofte og hvor store mengder du spiser av ulike matvarer. I den andre delen spør vi om husholdningen din bruker matvarer som er produsert lokalt, og hvordan dere utnytter ressurser som vilt, fisk, sopp og bær. De fleste av de matvarene vi spør om i skjemaet inneholder veldig lite radioaktiv forurensning i dag.

Bruk god tid når du fyller ut skjemaet, og les alle spørsmål og svar nøye.

Skulle du ha problemer i forbindelse med utfyllingen av skjemaet, må du gjerne skrive eller ringe til oss. Ta kontakt med Lavrans Skuterud (tel. 67 16 25 38) eller Hanne Mehli (tel 67 16 26 06) ved Statens strålevern.

HVA SPISER DU?

I denne delen av skjemaet spør vi om noen av dine spisevaner slik de vanligvis er. Vi er klar over at kostholdet varierer fra dag til dag. Prøv derfor så godt du kan å gi et «gjennomsnitt» av dine spisevaner. Ha det siste året i tankene når du fyller ut. Der du er usikker, anslå svaret.

Når ordet «hjemmelaget» brukes i dette skjemaet betyr dette at personer i husholdningen din, slektninger eller bekjente har laget maten av råvarer som er produsert eller dyrket i ditt distrikt. Med «ditt distrikt» menes din kommune og umiddelbare nabokommuner.

Legg merke til at du ved hvert spørsmål skal fortelle hvor mye du spiser enten per dag, uke eller måned. Husk å fylle ut *både* hvor ofte du spiser en matvare, og hvor mye du spiser av denne matvaren hver gang du pleier å bruke den.

NB!	<1 betyr sjeldnere enn en gang/mindre enn 1.
NB!	+ betyr oftere / mer enn. Eks. 8+ betyr 8 eller mer.

+

2

+

Statens Strålevern

+

+

EKSEMPEL PÅ UTFYLLING AV KOSTHOLDSSKJEMAET

Per er glad i reinkjøtt både som pålegg og til middag. Gjennom hele året spiser familien mye reinkjøtt, både til middag og til brødmat. Rett etter slaktning blir det mest reinkjøtt til middag, 5-6 ganger i uka. Om sommeren blir det mer fisk og andre kjøttvarer, og Per og familien spiser reinkjøtt til middag bare 1-2 ganger i uka. I gjennomsnitt gjennom året mener Per at han spiser reinkjøtt til middag ca. 3 ganger i uka. Biff av reinsdyr spiser Per sjelden, ikke oftere enn 2 ganger i måneden. Da forsyner han seg imidlertid rikelig, som regel med 2 solide biffer. Blodmat av rein spiser han bare i forbindelse med slaktninga, og da ikke mer enn 4-5 ganger. Skava rein og gryte eller suppe med rein spiser han imidlertid minst en gang hver uke, helst to eller tre. Per forsyner seg som regel to ganger til middag når det er reinskav eller gryte/suppe, og det blir alltid 2-3 serveringsøser til hver porsjon.

Til måltid som frokost og kvelds brukes også kjøtt, helst tørka kjøtt, og andre produkter av rein, helst leverpostei. Per spiser 3 brødskiver både til frokost og kvelds. Til frokost bruker han som regel leverpostei og andre pålegg som ost eller syltetøy, mens kveldsmaten som regel består av brød og tørka kjøtt. Et par ganger i uka spiser han røkt kjøtt i stedet for tørka kjøtt til kvelds. Riktiig måte for Per å fylle ut skjemaet når det gjelder inntak av reinkjøtt til middag og brødmat blir slik:

Hvor mye bruker du av disse middagsrettene?

Vi spør her både om middagsmåltidene og det du spiser til andre måltider, for eksempel varmretter på lørdag kveld eller mat på gatekjøkken. På lista nedenfor vil du finne bare en del av de middagsrettene du spiser. Tenk derfor også gjennom hvilke andre retter du pleier å spise når du svarer på disse spørsmålene så du får et rimelig antall middagsretter for en måned. Legg merket til at enhetene varierer for hver enkelt rett.

En «dl» tilsvarer omtrent mengden i en suppeøse.

	Gang per måned											stk. per gang				
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+		1	2	3	4	5+	
Biff fra rein	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	*74	☐	☒	☐	☐	*75
	Gang per måned											dl per gang				
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+		1-2	3-4	5-6	7-8	9+	
Bidos.....	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	*94	☐	☐	☒	☐	☐	*95
Malis.....	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	*96	☐	☐	☒	☐	☐	*97
Skava reinkjøtt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	*100	☐	☐	☒	☐	☐	*101
	Gang per måned											skiver per gang				
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+		1-2	3-4	5-6	7-8	9+	
Blodpudding/lever /innmat av rein	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	*104	☐	☒	☐	☐	☐	*105

+

3

+

Statens Strålevern

+

+

Eksempel forts.

Hvor mye bruker du av disse påleggene?
På listen nedenfor vil du finne bare en del av de typene pålegg du spiser. Tenk derfor også på hvilke andre pålegg du pleier å bruke når du svarer på disse spørsmålene så du ikke får pålegg til flere brødskeer enn det du har svart ovenfor.

	<i>Til antall skiver per uke</i>											
	0	1/2	1	2-3	4-5	6-7	8-14	15-21	22-28	29-35	36+	
Hjemmelaget leverpostei av rein .	☐	☐	☐	☐	☐	×	☐	☐	☐	☐	☐	* 6
Pålegg av rein, tunge.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 7
Pålegg av rein, røkt kjøtt.....	☐	☐	☐	☐	☐	×	☐	☐	☐	☐	☐	* 8
Pålegg av rein, tørka kjøtt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	×	☐	☐	☐	* 9

STRÅLEVERNET GARANTERER ANONYMITET!

I undersøkelsen er du garantert full anonymitet og Statens strålevern garanterer at besvarelsen behandles fortrolig. Alle spørreskjemaene blir tilintetgjort etter bruk. Det nummeret du finner bakerst i skjemaet trenger vi for at vi skal kunne vite at du har svart.

LYKKE TIL!

Med vennlig hilsen og på forhånd takk for hjelpen!
Statens strålevern

+

4

+

Statens Strålevern

+ +

VI STARTER MED HVA DU SPISER :

**Hvor mye brød pleier du å spise? Legg sammen det du bruker til alle måltider.
(½ rundstykke = 1 brødskive)**

	<i>Antall skiver pr dag</i>														
	0	½	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12+	
Brødskiver, alle typer brød (fint, grovt).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 1

	<i>Antall skiver pr dag</i>														
	0	½	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12+	
Knekkebrød, kavring, skonrok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 2

Totalt antall skiver per dag..... x 7 = antall skiver per uke. Summen kan brukes som støtte når du svarer på neste spørsmål om pålegg.

**Hvor mye bruker du av disse påleggene? Med pålegg menes også mat som spises sammen med brød til frokost, formiddagsmat eller kvelds.
På listen nedenfor vil du finne bare en del av de typene pålegg du spiser. Tenk derfor også på hvilke andre pålegg du pleier å bruke når du svarer på disse spørsmålene så du ikke får pålegg til flere brødskiver enn det du har svart ovenfor.**

	<i>Til antall skiver per uke</i>											
	0	½	1	2-3	4-5	6-7	8-14	15-21	22-28	29-35	36+	
Brun ost, alle typer (inkl. prim , gomme o.l.).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 3
Hvite oster, alle typer (inkl. smørre-/kremoster o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 4
Pålegg av okse (rull o.l.), svin (sylte, spekeskinke o.l.), leverpostei.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 5
Pålegg av lam /får (fårepølse, fenalår o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 6
Hjemmelaget leverpostei av rein..	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 7
Pålegg av rein :												
Tunge av rein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 8
Tørka reinkjøtt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 9
Røkt reinkjøtt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 10
Annet pålegg av rein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 11
Pålegg av elg og annet vilt (viltpølse, elgpølse o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 12
Pålegg av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt (ikke oppdrett) (røkt, saltet, stekt o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 13
Hjemmelaget syltetøy fra ville bær (blåbær, molter, tyttebær o.l.).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 14

+

+

Hvor mange egg spiser du?

Antall egg per uke

	0	<1	1	2	3-4	5-6	7	8+	
Kokt/stekt egg eller som eggerøre/omelett.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 15

Hvor mye frokostgryn og havregrøt spiser du?

Svar enten per måned eller per uke. Legg merke til at mengdebetegnelse varierer for hver enkelt matvare. Med «ts» menes teskje (1 spiseskje = 3 teskjeer).

Havregryn, havregrøt, frokostblandinger (4-korn, müsli, cornflakes o.l.)

Spiser ikke	Gang per måned				eller	Gang per uke				dl per gang				
	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1	1 1/2	2	3+	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 19

Hjemmelaget syltetøy fra ville bær på gryn, grøt eller frokostblanding

Spiser ikke	Gang per måned				eller	Gang per uke				ts per gang				
	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1	1 1/2	2	3+	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 23

Hvor mye melk drikker du?

Antall glass per dag (1 glass = ca.1,5 dl)

	Drikker ikke		Drikker daglig												
	ikke	daglig	1/2	1	2	3	4	5	6	7	8+				
Alle typer melk (hel/lett/skummet, søt/sur, drikkeyoghurt).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 24
Lattella og andre drikker med myse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 25

Hvor mye melkeprodukter bruker du på eller ved siden av andre retter?

Svar enten per måned eller per uke. Legg merke til at mengdebetegnelse varierer for hver matvare. Med «ss» menes spiseskje.

Melk (alle typer) på frokostgryn, grøt eller desserter

Spiser ikke	Gang per måned				eller	Gang per uke				dl per gang				
	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1	1 1/2	2	3+	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 29

Yoghurt (alle typer) alene eller på annen mat

Spiser ikke	Gang per måned				eller	Gang per uke				beger per gang				
	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1/2	1	1 1/2	2+	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 33

+

6

+

Statens Strålevern

+

	<i>Gang per måned</i>									
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+	
Stek fra lam/får	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 63
Stek fra okse eller svin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 65
Stek fra rein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 67
Stek fra elg eller annet vilt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 69

+

	<i>skiver per gang</i>					
	1-2	3-4	5-6	7-8	9+	
	☐	☐	☐	☐	☐	* 64
	☐	☐	☐	☐	☐	* 66
	☐	☐	☐	☐	☐	* 68
	☐	☐	☐	☐	☐	* 70

	<i>Gang per måned</i>									
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+	
Fårikål, fåregryter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 71
Gryterett/suppe med okse- eller svine- kjøtt (gryterett, lapskaus, bctasuppe o.l.).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 73
Bidos.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 75
Malis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 77
Annen gryterett/suppe med rein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 79
Gryterett/suppe med elg eller annet vilt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 81

	<i>dl per gang</i>					
	1-2	3-4	5-6	7-8	9+	
	☐	☐	☐	☐	☐	* 72
	☐	☐	☐	☐	☐	* 74
	☐	☐	☐	☐	☐	* 76
	☐	☐	☐	☐	☐	* 78
	☐	☐	☐	☐	☐	* 80
	☐	☐	☐	☐	☐	* 82

	<i>Gang per måned</i>									
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+	
Blodpudding/lever /innmat av rein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 83

	<i>skiver per gang</i>					
	1-2	3-4	5-6	7-8	9+	
	☐	☐	☐	☐	☐	* 84

	<i>Gang per måned</i>									
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+	
Rype eller storfugl (hel eller i gryte/frikasse)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 85

	<i>stk per gang</i>					
	¼	1/3	½	¾	1+	
	☐	☐	☐	☐	☐	* 86

	<i>Gang per måned</i>									
	0	<1	1	2	3	4	5-6	7-8	9+	
Kylling, høne eller kalkun (hel eller i gryterett/frikasse)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	* 87

	<i>stk per gang</i>					
	¼	1/3	½	¾	1+	
	☐	☐	☐	☐	☐	* 88

+

8

+

Statens Strålevern

+

Gang per måned

0 <1 1 2 3 4 5-6 7-8 9+

Fiskemat av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt (ikke oppdrett) (fiskekaker, fiskepudding o.l.)...

 * 89

+

kaker/skiver per gang

1 2 3 4 5+

 * 90
Gang per måned

0 <1 1 2 3 4 5-6 7-8 9+

Stekt eller kokt ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt (ikke oppdrett) (abbor, sik, røye, ørret o.l.).....

 * 91
stk/skiver per gang

½ 1 1½ 2 3+

 * 92
Gang per måned

0 <1 1 2 3 4 5-6 7-8 9+

Hjemmelaget fiskegryte eller fiskegrateng av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt (ikke oppdrett).....

 * 93
dl per gang

1-2 3-4 5-6 7-8 9+

 * 94

Hjemmelaget fiskesuppe av ferskvannsfisk (ikke oppdrett).....

 * 95

 * 96

Risgrøt.....

 * 97

 * 98

Rømmegrøt.....

 * 99

 * 100
Gang per måned

0 <1 1 2 3 4 5-6 7-8 9+

Pannekaker.....

 * 101
stk. per gang

1-2 3-4 5-6 7-8 9+

 * 102

Hvor mye poteter spiser du? Potetmos, stekte poteter, gratinerte poteter eller raspeball som er laget av poteter direkte (ikke ferdigkjøpt i pakke) regnes om til hele poteter og inkluderes i totalsummen.

Gang per uke

0 <1 1 2 3 4 5 6 7+

Poteter..... * 103

stk. per gang

1 2 3 4 5 6+

 * 104

**Hvor mye grønnsaker spiser du ?
Svar enten per måned eller per uke.**

*Bladsalat**Gang per måned*

0 <1 1 2 3

 * 105
*eller**Gang per uke*

1 2-3 4-5 6-7 8+

 * 106
dl per gang

½ 1 1½ 2 3+

 * 107

+

9

+

Statens Strålevern

+

Gulrot, rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 108 * 109

+

stk per gang
 $\frac{1}{2}$ 1 1 $\frac{1}{2}$ 2 3+
 * 110

Hodekål, rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 111 * 112

skalk per gang
 1 1 $\frac{1}{2}$ 2 3 4+
 * 113

Surkål

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 114 * 115

dl per gang
 $\frac{1}{2}$ 1 1 $\frac{1}{2}$ 2 3+
 * 116

Kålrot, rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 117 * 118

skive per gang
 1 2 3 4 5+
 * 119

Blomkål og brokkoli, rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 120 * 121

Bukett per gang
 1-2 3-4 5-6 7-8 9+
 * 122

Erter, bønner o.l. rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 123 * 124

dl per gang
 1 1 $\frac{1}{2}$ 2 3 4+
 * 125

Rosenkål, rå eller kokt

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 126 * 127

små hoder per gang
 1-4 5-8 9-12 13-16 17+
 * 128

Hvor mye spiser du av disse matvarene? Svar enten per måned eller per uke.

Eple eller pære

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 129 * 130

stk per gang
 $\frac{1}{2}$ 1 2 3+
 * 131

Ville bær som dessert, friske eller frosne (blåbær, molter, tyttebær o.l.)

Gang per måned *eller* Gang per uke
 0 <1 1 2 3 *eller* 1 2-3 4-5 6-7 8+
 * 132 * 133

dl per gang
 1 2 3 4+
 * 134

+

10

+

Statens Strålevern

+

+

Blåbærsyltetøy til pannekaker o.l.

Gang per måned					eller					Gang per uke					ss per gang				
0	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1	2	3	4+						
☐	☐	☐	☐	☐	* 135	☐	☐	☐	☐	* 136	☐	☐	☐	☐	* 137				

Tyttebær til middagsretter

Gang per måned					eller					Gang per uke					ts per gang				
0	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1	2	3	4+						
☐	☐	☐	☐	☐	* 138	☐	☐	☐	☐	* 139	☐	☐	☐	☐	* 140				

Spiser du sopp som vokser vilt? I tilfelle ja, hvor mye vill sopp spiser du i høstsesongen og resten av året (sopp som har vært frosset eller tørket)?
Svar enten per måned eller per uke.

Vill sopp i høstsesongen (juli-oktober), stekt eller kokt

Spiser					eller					dl per gang, (ferdig tilberedt)										
Gang per måned					Gang per uke															
ikke	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1/4	1/2	1	1 1/2	2+						
☐	☐	☐	☐	☐	* 141	☐	☐	☐	☐	* 142	☐	☐	☐	☐	* 143	☐	☐	☐	☐	* 144

Vill sopp resten av året, stekt eller kokt

Spiser					eller					dl per gang, (ferdig tilberedt)										
Gang per måned					Gang per uke															
ikke	<1	1	2	3	1	2-3	4-5	6-7	8+	1/4	1/2	1	1 1/2	2+						
☐	☐	☐	☐	☐	* 145	☐	☐	☐	☐	* 146	☐	☐	☐	☐	* 147	☐	☐	☐	☐	* 148

Gjør du noe for å endre kroppsvekten din?

Kun ett kryss

Nei 1 * 149
 Ja, jeg ønsker å slanke meg 2
 Ja, jeg ønsker å legge på meg 3

Passer noe av dette for deg? Kryss av for de alternativer som passer for deg.

	Ja		Nei	
Er gravid.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Ammer.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Er vegetarianer/veganer.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Har diabetes (sukkersyke).....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Har matvareallergi.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Har anoreksi.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2
Har bulimi.....	☐ 1	☐ 2	☐ 1	☐ 2

+

11

+

Statens Strålevern

+

+

RESTEN AV DETTE SKJEMAET VIL DREIE SEG OM HELE HUSHOLDNINGEN DU ER MEDLEM AV.

Det første vi er interessert i er hvor mange medlemmer husholdningen har:

Voksne (≥ 16 år) * 157

Barn (< 16 år) * 158

Når på året slakter dere rein til eget forbruk?

Slakter husholdningen rein til eget forbruk flere ganger gjennom året, eller brukes det hovedsakelig kjøtt fra dyr slaktet på en spesiell tid av året? Spørsmålet gjelder bare slakting de siste 12 månedene.

	Nei Ja		Antall dyr slaktet til eget forbruk	Slaktevekt i kg < 20 20-30 30-40 40-50 50-60
	☐	☐		
Vår/forsommeren (april-juli)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 163	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ *167
Sensommer (august-sept.)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 164	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ *168
Høst (oktober-desember)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 165	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ *169
Vinter (januar-mars)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 166	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ *170

Eller: du kan også svare på spørsmålet i form av antall hele kg slakt fra slakting av egne dyr. Du behøver ikke å svare på dette spørsmålet hvis du har besvart spørsmålet over.

	Nei Ja		Antall hele kg slakt skaffet til husholdningen fra slakting av egne dyr
	☐	☐	
Vår/forsommeren (april-juli)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 171
Sensommer (august-sept.)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 172
Høst (oktober-desember)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 173
Vinter (januar-mars)	☐	☐	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> * 174

Er det forskjell i inntaket av reinkjøtt gjennom året? Hvis ja, hvordan varierer inntaket av reinkjøtt?

Nei Ja
 * 179

.....

+

12

+

Statens Strålevern

+

+

Skaffer husholdningen din en eller flere av disse matvarene gjennom slekt og bekjente, jakt, fiske, plukking av ville bær eller soppstaking? (Både det husholdningen skaffer selv og det du/dere får gjennom slekt og bekjente.) I tilfelle ja, kan du anslå hvor store mengder husholdningen skaffer på et år og hvor dette kommer fra? Med «ditt distrikt» mener vi din kommune og umiddelbare nabokommuner. For rein gjelder dette spørsmålet bare reinkjøtt husholdningen din skaffer seg gjennom slekt og bekjente, ikke kjøtt fra egen produksjon (dette ble besvart i spørsmålet over).

	Nei	Ja	Antall hele kg. skaffet til husholdningen på et år	
Elg	☐ 1	☐ 2 * 180	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 190
Rein	☐ 1	☐ 2 * 181	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 191
Hare	☐ 1	☐ 2 * 182	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 192
Rype + storfugl	☐ 1	☐ 2 * 183	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 193
Ferskvannsfisk				
(Abbor, sik røye, ørret).....	☐ 1	☐ 2 * 184	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 194
Blåbær	☐ 1	☐ 2 * 185	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 195
Molter	☐ 1	☐ 2 * 186	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 196
Tyttebær.....	☐ 1	☐ 2 * 187	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 197
Krekling	☐ 1	☐ 2 * 188	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 198
Sopp.....	☐ 1	☐ 2 * 189	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 199

Kjøper husholdningen vilt, ferskvannsfisk (ikke oppdrett) eller produkter av disse (for eksempel viltpølser, saltet fisk) også gjennom butikk, slakter eller annen forhandler?

	Nei	Ja	Antall hele kg. skaffet til husholdningen på et år	
Elg	☐ 1	☐ 2 * 200	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 204
Rein	☐ 1	☐ 2 * 201	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 205
Annet vilt.....	☐ 1	☐ 2 * 202	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 206
Ferskvannsfisk (ikke oppdrett).....	☐ 1	☐ 2 * 203	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	* 207

Hvis noen i husholdningen plukker sopp til bruk resten av året, blir denne soppen frosset eller tørket?

Kun ett kryss

Frosset.....	☐ 1	* 208
Tørket	☐ 2	* 209
Noe blir frosset og noe blir tørket	☐ 3	* 210
Ingen i husholdningen plukker sopp.....	☐ 4	* 211

+

13

+

Statens Strålevern

+

+

Til slutt vil vi gjerne ha din vurdering av dette spørreskjemaet:

	<i>Nei, absolutt ikke</i>	<i>Nei, ikke helt</i>	<i>I tvil</i>	<i>Ja, men ikke helt</i>	<i>Ja, absolutt</i>	
Virker prosjektet meningsfullt for deg?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 212
Var spørsmålene klart formulert?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 213
Var svaralternativene klart formulert?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 214
Synes du at spørreskjemaet tok opp de viktigste spørsmålene omkring dette emnet?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 215
	<i>Nei, absolutt ikke</i>	<i>Nei, ikke helt</i>	<i>I tvil</i>	<i>Ja, men ikke helt</i>	<i>Ja, absolutt</i>	
Synes du at vi med spørreskjemaet prøvde å påvirke din besvarelse på noen måte?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 216
Har spørreskjemaet gjort deg interessert i å skaffe mer informasjon om emnet?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 217
Har dette spørreskjemaet gjort deg bekymret?.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 218
Var det en interessant oppgave å besvare spørreskjemaet?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 219
Var teksten lett å lese og var layouten klar og tydelig?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	* 220

Omtrent hvor lang tid tok det deg å besvare spørreskjemaet?

* 221

--	--	--

minutter

Vi vil gjerne her ha dine eventuelle kommentarer om dette spørreskjemaet:

+

14

+

Statens Strålevern

Vedlegg 2 Behandling av mangelfullt utfylte kostholdsskjemaer

- € Kostholdsskjemaer som mangler både antall voksne og barn i husholdningen er ekskludert fra undersøkelsen.
- € Dersom deltakeren ikke har svart på antall barn, antas det at det ikke er barn i husholdningen.
- € I tilfeller hvor antallet slaktede dyr ikke er oppgitt, er det antatt 1 dyr.
- € I tilfeller hvor slaktvekt manglet ble det brukt 35 kg.
- € I tilfeller hvor frekvensen har blitt krysset av, men ikke mengden, er alternativ 1 for mengde i spørreskjemaet blitt brukt.
- € I tilfeller hvor mengden er blitt krysset av, men ikke frekvensen, er det antatt at matvaren spises 1 gang i måneden.
- € Har folk krysset av to steder innen samme frekvensområdet er det høyeste alternativet brukt.

Vedlegg 3 Individdata 1999 og 2002 (matvarefrekvensskjemaer)

Kostholdsundersøkelse i 1999

I Tabell V3.1 blir resultatene for det individuelle inntaket i 1999 presentert. I andre kolonne står hvor mange som til enhver tid har svart på spørsmålet. Siden utvalget er forholdsvis lite, spesielt når en ser på enkelte matvarer, gir medianverdien av hva personene har oppgitt det beste anslaget for "gjennomsnittlig" konsum, men (det aritmetiske) gjennomsnittet er også presentert.

Tabell V3.1 *Inntak av ulike matvarer blant reindriftsutøvere i Kautokeino, 1999 (totalt antall personer som har svart er 19).*

Matvare	Antall personer som har svart	Gjennomsnittlig inntak, g/d	Median inntak, g/d	Laveste og høyeste inntak, g/d
Brødskeer alle typer brød	18	165	150	60-300
Knekkebrød, kavring, skonrok	12	3,0	6,5	0-36
Brun ost, alle typer	14	7,5	8,3	0-24
Hvite oster, alle typer	14	12,9	17,8	0-73
Pålegg av okse, svin, leverpostei	14	12,6	21	0-73
Pålegg av lam/får	12	3,2	10,3	0-69
Hjemmelaget leverpostei av rein	11	0	6,3	0-69
Tunge av rein	13	1,1	2,0	0-5,4
Tørket reinkjøtt	14	5,0	9,7	0-46
Røkt reinkjøtt	13	1,1	13,1	0-69
Annet pålegg av rein	9	5,4	12,0	0-69
Pålegg av elg og annet vilt	11	0	6,8	0-69
Pålegg av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	13	8,9	7,1	0-16,1
Hjemmelaget syltetøy fra ville bær	16	23	30	0-143
Stekt egg eller eggerøre/ omelett	17	7,7	9,4	0-38
Havregryn, havregrøt, frokostblandinger	14	1,6	11,0	0-50
Hjemmelaget syltetøy fra ville bær på gryn, grøt eller frokostblanding	13	0	0,6	0-4,3
Alle typer melk	15	300	344	21-1350
Latella og andre drikker med myse	10	0	6,4	0-21
Melk på frokostgryn, grøt eller desserter	13	6,0	26	0-90
Yoghurt alene eller på annen mat	13	8,8	20	0-63
Fløte, fløtemelk, krem på desserter, kaker o.l	12	1,5	3,0	0-10
Rømme på vafler, til middag eller liknende	13	1,8	1,9	0-5,3
Hjemmelaget saft fra ville bær	14	0	0,9	0-10,5
Karbonader/ kjøttkaker/ medisterkaker av okse eller svin	17	6,6	9,5	0-36
Karbonade/ kjøttkake av rein	16	1,4	3,9	0-16,5
Karbonader/ kjøttkaker av elg eller annet vilt	15	0	1,8	0-14,3
Pølser	17	5,0	8,5	0-30
Kjøttdeigretter	14	4,0	6,1	0-20
Kotelett fra lam/får	13	0	2,3	0-11,9
Kotelett / biff fra okse eller svin	14	6,6	8,8	0-32
Biff fra rein	16	3,6	10,9	0-54
Kotelett fra elg eller annet vilt	18	0,3	7,3	0-39
Stek fra lam/ får	14	0	0,5	0-1,6
Stek fra okse eller svin	12	0,9	2,3	0-16,0
Stek fra rein	17	3,7	8,9	0,5-24
Stek fra elg eller annet vilt	15	0	3,3	0-19,3
Fårikål, fåregryter	17	0,7	0,7	0-10

Matvare	Antall personer som har svart	Gjennomsnittlig inntak, g/d	Median inntak, g/d	Laveste og høyeste inntak, g/d
Gryterett/ suppe med okse- eller svinekjøtt ¹	13	1,3	2,2	0-13,3
Bidos ²	18	10,5	11,4	0-42
Malis ³	16	42	41	
Annen gryterett/ suppe med rein	14	9,8	10,0	0-24
Gryterett/ suppe med elg eller annet vilt	13	0	0,6	0-4,0
Blodpudding/ lever/ innmat av rein	16	2,0	5,9	0-32
Rype eller storfugl	13	0	0,3	0-4,0
Kylling, høne eller kalkun	15	2,9	7,6	0-37
Fiskemat fra ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	14	0,2	8,0	0-79
Stekt eller kokt ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	14	1,5	16,3	0-150
Hjemmelaget fiskegryte eller fiskegrateng av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	14	0	1,6	0-12,6
Hjemmelaget fiskesuppe av ferskvannsfisk	14	0	0,9	0-12,6
Risgrøt	15	24	23	0-87
Rømmegrøt	13	0	0,3	0-1,5
Pannekaker	14	5,6	19,1	0-145
Poteter	15	138	141	38-222
Bladsalat	13	0,2	0,6	0-1,8
Gulrot, rå eller kokt	15	23	39	9,1-121
Hodekål, rå eller kokt	15	0,5	8,2	0-42
Surkål	14	4,3	7,8	0-46
Kålrot, rå eller kokt	14	3,9	14,3	0-90
Blomkål og brokkoli, rå eller kokt	14	2,8	13,9	0-90
Erter, bønner o.l rå eller kokt	14	1,6	3,4	0-10,5
Rosenkål, rå eller kokt	12	0,3	0,5	0-2,3
Eple eller pære	14	13,8	21	0-73
Ville bær som dessert, friske eller frosne	16	4,3	12,8	0-93
Blåbærsyltetøy til pannekaker	12	0,2	2,5	0-21
Tyttebær til middagsretter	17	5,6	7,6	0-22
Vill sopp i høstsesongen, stekt eller kokt	16	0	0	0-0,56
Vill sopp resten av året, stekt eller kokt	16	0	0,2	0-1,3

¹ Gram inntatt okse- og svinekjøtt fra denne retten per dag

² Gram inntatt reinsdyrkjøtt i bidos per dag

³ Kun beregnet malis som væske/buljong

Kostholdsundersøkelse i 2002

I Tabell V3.2 blir resultatene for det individuelle inntaket i 2002 presentert. I andre kolonne står hvor mange som til enhver tid har svart på spørsmålet. Siden utvalget er forholdsvis lite, spesielt når en ser på enkelte matvarer, gir median verdien av hva personene har oppgitt det beste anslaget for "gjennomsnittlig" konsum, men (det aritmetiske) gjennomsnittet er også presentert.

Tabell V3.2 *Inntak av ulike matvarer blant reindriftsutøvere i Kautokeino, 2002 (totalt antall personer som har svart er 36).*

Matvare	Antall personer som har svart	Gjennomsnittlig inntak, g/d	Median inntak, g/d	Laveste og høyeste inntak, g/d
Brødskiver alle typer brød	36	162	165	30 – 300
Knekkebrød, kavring, skonrok	28	7,9	0	0 – 36
Brun ost, alle typer	30	5,8	2,1	0 – 39
Hvite oster, alle typer	32	10,7	7,1	0 – 31
Pålegg av okse, svin, leverpostei	33	8	5,7	0 – 41
Pålegg av lam/får	30	4,3	3,8	0 – 25
Hjemmelaget leverpostei av rein	25	0,4	0	0 – 5,4
Tunge av rein	33	2,7	1	0 – 24
Tørket reinkjøtt	33	5	1,4	0 – 57
Røkt reinkjøtt	29	3,1	2,1	0 – 24
Annet pålegg av rein	30	4,1	1,6	0 – 24
Pålegg av elg og annet vilt	30	2,5	0	0 – 24
Pålegg av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	32	6,2	3,6	0 – 23
Hjemmelaget syltetøy fra ville bær	36	15,3	8,9	0 – 89
Stekt egg eller eggerøre/ omelett	34	11,8	7,9	0 – 71
Havregryn, havregrøt, frokostblandinger	32	12	3,5	0 – 68
Hjemmelaget syltetøy fra ville bær på gryn, grøt eller frokostblanding	34	0,8	0	0 – 5,7
Alle typer melk	35	351	300	0 – 1350
Lattela og drikker med myser	26	6,6	0	0 – 21
Melk på frokostgryn, grøt eller desserter	33	20,2	10	0 – 93
Yoghurt alene eller på annen mat	32	21	12	0 – 112
Fløte, fløtemelk, krem på desserter, kaker o.l	33	8,2	3,3	0 – 54
Rømme på vafler, til middag eller liknende	35	2,5	0,8	0 – 10,7
Hjemmelaget saft fra ville bær	35	6,8	0	0 – 107
Karbonader/ kjøttkaker/ medisterkaker av okse eller svin	34	9,5	5,4	0 – 44
Karbonade/ kjøttkake av rein	34	8,8	3,6	0 – 60
Karbonader/ kjøttkaker av elg eller annet vilt	31	2,7	0	0 – 41
Pølser	35	7,3	3,6	0 – 36
Kjøttdeigretter	35	7,9	3,3	0 – 37
Kotelett fra lam/får	33	4	0,5	0 – 52
Kotelett / biff fra okse eller svin	32	10	4	0 – 77
Biff fra rein	34	24	21	0 – 77
Kotelett fra elg eller annet vilt	33	3,2	0	0 – 32
Stek fra lam/ får	32	1	0	0 – 6,4
Stek fra okse eller svin	33	1,5	0,6	0 – 12,1
Stek fra rein	33	15,4	12,1	0,6 – 63
Stek fra elg eller annet vilt	32	2	0,6	0 – 16,2
Färikål, färegryter ¹	34	0,7	0,3	0 – 4,7

¹ Gram färekjøtt i retten

Matvare	Antall personer som har svart	Gjennomsnittlig inntak, g/d	Median inntak, g/d	Laveste og høyeste inntak, g/d
Gryterett/suppe med okse- eller svinekjøtt	33	4,7	0,6	0 – 38
Rein i Bidos	36	15,1	12,1	0,5 – 54
Malis, kun væske	35	48	37	0 – 247
Annen gryterett/ suppe med rein	34	15	8,8	0 – 69
Gryterett/ suppe med elg eller annet vilt	32	2,3	0	0 – 28
Blodpudding/ lever/ innmat av rein	35	5	2,5	0 – 18,2
Blodpannekaker ¹	34	2,5	1,3	0 – 9,6
Kjøttkraft av rein	35	26	15	0 – 115
Rype eller storfugl	32	0,4	0	0 – 12
Kylling, høne eller kalkun	36	14,5	4,6	0 – 221
Fiskemat fra ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	32	5	1,3	0 – 29
Stekt eller kokt ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	35	11,5	5	0 – 59
Hjemmelaget fiskegryte eller fiskegrateng av ferskvannsfisk fisket i ditt distrikt	33	15	0	0 – 11
Hjemmelaget fiskesuppe av ferskvannsfisk	28	0,3	0	0 – 5,4
Risgrøt	34	11,5	7,4	0 – 73
Rømmegrot	30	0,5	0	0 – 3,9
Pannekaker	33	10,8	7,9	0 – 37
Poteter	36	140	139	28 – 297
Bladsalat	34	3,2	0,3	0 – 37
Gulrot, rå eller kokt	32	35	12,9	0 – 335
Hodekål, rå eller kokt	32	7,8	1,7	0 – 77
Surkål	32	9,2	3,3	0 – 64
Kålrot, rå eller kokt	32	16,7	4,8	0 – 181
Blomkål og brokkoli, rå eller kokt	30	8,8	0,7	0 – 56
Erter, bønner o.l rå eller kokt	31	10,8	0,8	0 – 75
Rosenkål, rå eller kokt	29	2,2	0,3	0 – 28
Epler eller pærer	31	27	16,4	0 – 107
Ville bær som dessert	33	12	6,6	0 – 64
Blåbærsyltetøy til pannekaker	32	1,3	0,3	0 – 18
Tyttebær til middagsretter	34	5,8	4	0 – 26
Vill sopp i høstsesongen, stekt eller kokt	32	0,1	0	0 – 2,7
Vill sopp resten av året, stekt eller kokt	30	0,1	0	0 – 1,9

¹ Gram blod i blodpannekaker

StrålevernRapport 2004:1

Avvikshåndtering ved norske stråleterapisentre
Forslag til felles system utarbeidet av arbeidsgruppe oppnevnt
av Statens strålevern som del av arbeidet med kvalitetssikring i
stråleterapi (KVIST)

StrålevernRapport 2004:2

The Radiological Environment of Svalbard

StrålevernRapport 2004:3

Virksomhetsplan 2004

StrålevernRapport 2004:4

Overvåkingsmålinger 2003 – prognoser for slaktesesongen

StrålevernRapport 2004:5

Tilførsel av radioaktive stoffer til Barentshavet –
vurdering av utvalgte scenarier
Grunnlagsrapport for Forvaltningsplan for Barentshavet,
utredning av konsekvenser av ytre påvirkninger

StrålevernRapport 2004:6

Virksomhetsrapport for norske stråleterapisentre 2001 - 2002

StrålevernRapport 2004:7

Digitalisering av analoge screeningsbilder
Mammografiprogrammet Troms og Finnmark

StrålevernRapport 2004:8

Diagnostisation of analogue screening mammograms
Norwegian Breast Cancer Screening Program Troms and Finnmark

StrålevernRapport 2004:9

Pilotprosjekt for kliniske revisjoner i stråleterapi

StrålevernRapport 2004:10

Radioactivity in the Marine Environment 2002
Results from the Norwegian Marine Monitoring Programme (RAME)

StrålevernRapport 2004:11

Årsrapport fra persondosimetritjenesten ved
Statens strålevern 2003

StrålevernRapport 2004:12

Radioaktiv forurensning i befolkningsgrupper i 1999 og 2002
Reindriftsutøvere i Midt-Norge og Kautokeino